

Sprawozdania i recenzje

Liturgia Sacra 3-4 (1996) 119-152

Symposium liturgiczne w Münster

Niemal powszechne jest dziś przekonanie, że liturgia po Soborze Trydenckim uległa całkowitej unifikacji i w związku z tym nie stanowi dla naukowców interesującego obszaru badań. Że takie twierdzenie niezupełnie odpowiada prawdzie próbowano udowodnić na symposium naukowym zorganizowanym przez Katedrę Liturgiki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu w Münster w dniach 6-8 czerwca 1996 roku. Choć temat symposium "Służba Boża w diecezji Münster" zwiastował raczej lokalną problematykę, to jednak regułą było, że wygłoszone referaty (w sumie 11!) i następująca po nich dyskusja szeroko wykraczała poza owe lokalne ramy.

Symposium zorganizowane zostało, aby upamiętnić przypadające w tym roku 80 urodziny, a zarazem 10 rocznicę śmierci znanego niemieckiego liturgisty prof. Josepha Lengelinga (1916-1986). Nie dziwi zatem fakt, że pierwszy z referatów, wygłoszony przez jego ucznia, a zarazem jednego z organizatorów spotkania dotyczył osoby i wkładu w odnowę liturgii zmarłego liturgisty.

Przechodząc już do właściwego tematu kolokwium Hermann Reifenberg w referacie: *Pomiędzy rzymską liturgią a regionalną różnorodnością*, ukazał wpieryw, co należy rozumieć pod pojęciem liturgii diecezjalnej, a następnie omówił dotychczasowy stan badań nad lokalną liturgią. Przedstawił on osiągnięcia w postaci licznych prac, których pojawiło się wiele, zwłaszcza w ostatnich latach, ale również niedostatki i obszary, które wymagają opracowania, jak np. rozwój liturgii pomiędzy Tridentinum a Vaticanum II, liturgia na

synodach diecezjalnych czy też uwzględnienie potrydenckiej regionalnej liturgii w podręcznikach i słownikach.

W kolejnym referacie *Missale Monasteriense. Sprawowanie Eucharystii od najstarszych rękopiśmiennych świadectw aż po Missale 1835*, Dietmar Tönnies i Klemens Richter przedstawili wpieryw wspólnie stan badań nad mszałami diecezjalnymi w krajach obszaru języka niemieckiego. Następnie, na podstawie na nowo zredagowanej i wydanej w ubiegłym roku pracy habilitacyjnej Josepha Lengelinga, zajmującej się mszałami diecezji Münster, starali się wykazać nieprzerwaną aż po 1835 rok tradycję własnych, w dużym stopniu niezależnych od *Missale Romanum*, mszałów w diecezji Münster.

W pewnym sensie kontynuację powyższego referatu stanowił kolejny, Benedykta Kranemanna, *Rytuały z Münster. Liturgie sakramentów pomiędzy liturgiczną tradycją a socjokulturalnym kontekstem*, podejmujący temat drukowanych rytuałów diecezjalnych z Münster. Autor przedstawił w nim krótko wnioski do jakich doszedł w swojej pracy habilitacyjnej, która niebawem ukaże się drukiem. Z jego badań wynika, że biskupstwo Münster pomiędzy 1592 a 1931 rokiem posiadało zaledwie 5 wydań rytuału, które nie tworzyły jednorodnej linii rozwojowej. Stanowiły jednak podstawę sprawowania sakramentów w tej diecezji, której specyfiką jest fakt, iż oficjalnie nigdy nie przyjęła potrydenckiego *Rituale Romanum*.

Referat o. Angelusa Häußlinga *Brewiarze z Münster. Uwagi na temat pewnego dezyderatu badawczego*, był próbą omówienia trzeciej z najważniejszych ksiąg liturgicznych, a mianowicie brewiarza. Referent, którego kompetencje w tym temacie dobitnie podkreśla fakt, iż opracowuje część nowego niemieckojęzycznego podręcznika liturgiki dotyczącą sprawowania liturgii godzin, nie ograniczył się jednak jedynie do wspomnianej w tytule diecezji, ale nakreślił szerzej problematykę różnorodnych wydań brewiarzy używanych w okresie potrydenckim w różnych diecezjach.

Erika Heitmeyer zajęła się natomiast najstarszym śpiewnikiem diecezji Münster z 1677 roku, kreśląc jego genezę i zawartość, a całość ubarwiła licznymi przykładami. Z jej badań wynika, iż już w XVII wieku lud śpiewał podczas całej mszy odpowiednie pieśni w języku narodowym stanowiące parafrazy części stałych.

Pewnym uzupełnieniem poprzednich był referat Wenera Freitag *Liturgiczne księgi w wiejskim kościele. Wprowadzenie, rozpowszechnienie i funkcja w czasach konfesyjności na przykładzie dekanatu Vechta*. Referent, opierając się na bardzo obszernych materiałach archiwalnych, głównie w postaci protokołów powizytacyjnych, ukazał różnorodne problemy parafii w okresie starć poreformacyjnych, jak również powolną stabilizację katolicyzmu,

koncentrując swe badania na jednym tylko dekanacie. Jego zasadniczy postulat brzmiał jednak, iż należy historię Kościoła kreślić również wychodząc od bazy, którą dla Kościoła stanowią poszczególne parafie.

Obrazowym dopełnieniem wykładów były dwa kolejne punkty sympozjum. Najpierw przedstawienie przezroczy z najważniejszymi liturgicznymi księgami diecezji Münster wraz z odpowiednim komentarzem przez Bertrama Hallera, kierownika oddziału rękopisów uniwersytetu w Münster. Natomiast dyrygent chóru katedralnego z Münster zapoznał uczestników z osobliwościami muzycznymi tej diecezji, która również pod względem muzycznym w liturgii potrydenckiej często obierała własną drogę rozwoju.

Reasumując, trzeba uznać temat sympozjum i jego realizację w poszczególnych referatach za bardzo udane. Stanowiąc może ono ciekawą inspirację do dalszych poszukiwań również w innych diecezjach, które zapewne zachowały wiele elementów własnej liturgii po Soborze Trydenckim. Tym bardziej, że jak wynika z zapowiedzi organizatorów, wygłoszone referaty niebawem ukażą się drukiem.

ks. J. Kobienia